

Критичний огляд книги С. Жадана «Інтернат»

Тема: Топос «сірої зони» та криза ідентичності

Об'єкт дослідження: Роман Сергія Жадана «Інтернат» (2017).

1. Вступ: Роман дороги крізь туман війни

«Інтернат» Сергія Жадана — це не просто хроніка воєнних дій на Донбасі, а глибока екзистенційна проза. За формою це класичний *road story* (роман-дорога), або ж модифікована одіссея, де головний герой, шкільний вчитель Паша, вирушає у небезпечну мандрівку, щоб забрати племінника з інтернату.

Проте фізичне переміщення у просторі тут є вторинним. Головний рух відбувається у свідомості героя. Автор занурює читача у світ, де лінія фронту проходить не лише по мапі, а й через людську совість.

2. Метафізика «сірої зони»

У романі поняття «сіра зона» виходить далеко за межі військової термінології. Це не просто нейтральна смуга між двома вогнями, а специфічний стан реальності й психіки. Це простір ентропії, де не діють звичні закони цивілізації, час завмирає, а людське життя знецінюється. Герої Жадана рухаються цим простором, наче сонамбули, намагаючись зберегти рештки нормальності у світі, що розпадається на шматки. «Сіра зона» тут — це метафора невизначеності самої України, яка намагається вирватися з пострадянського мороку.

3. Ключові аспекти твору

3.1. Метафора туману та погодні умови

Атмосфера роману щільна, волога і холодна. Туман у тексті виконує роль окремого персонажа. Він приховує горизонт, розмиває обриси ворогів і друзів, створюючи відчуття клаустрофобії.

- **Символізм:** Туман символізує сліпоту суспільства та небажання бачити реальність. Герої блукають у ньому, як у власних ілюзіях про те, що «це їх не стосується».
- **Психологічний стан:** Постійна волога, бруд і холод підкреслюють дискомфорт не лише фізичний, а й душевний. Це світ, у якому незатишно жити.

3.2. Трансформація Паши: від нейтралітету до відповідальності

Центральний конфлікт твору — це еволюція головного героя. На початку роману Паша — типовий конформіст. Його життєве кredo — «нікого не чіпати», він намагається сковатися за свою професією вчителя і вдавати, що війна — це політика, яка його не стосується. Однак подорож руйнує цю ілюзію. Жадан безжалісно показує: **нейтралітет під час війни неможливий**. Ти або береш відповідальність за свій вибір, або стаєш жертвою обставин. Фінал роману не робить з Паші супергероя, але він призводить його до усвідомлення власної причетності: це *його* країна, *його* війна і *його* провина за мовчання.

3.3. Сенсорність тексту

Проза Жадана надзвичайно тілесна. Автор майстерно працює з сенсорикою читача, передаючи війну через:

- **Запахи:** Вугільний пил, перегар, запах мокрого псячого хутра, горілого металу та дешевого тютюну.
- **Звуки:** Гул артилерії, що нагадує серцебиття велетенської тварини, хрускіт снігу, уривчасті діалоги. Ця фізіологічність тексту змушує читача відчувати події на шкірі, створюючи ефект повної присутності.

4. Висновки

«Інтернат» — це діагноз суспільству, яке надто довго жило в стані «інтернату» — місця, де тебе годують, але за тебе нічого не вирішують. Книга ставить жорсткі питання про ідентичність та особисту відповідальність. Вихід з «інтернату» болісний і небезпечний, але це єдиний шлях до дорослішання нації.